

Delavsko-kmetijski list.

Proletarci
vseh dežel
združite se!

Izhaja vsak četrtek. — Naročnina: mesečno 6 Din, četrletno 15 Din.
Uredništvo in Upravništvo: V Ljubljani, Delavski dom, Marxov trg 2/II.

Leto III.

LJUBLJANA, 25. februarja 1926.

Stev. 8.

Reduciranim pri TPD in KID more pomagati samo odločen in skupen nastop vsega delavstva v celi državi!

ZDSZJ (URSSJ) in CRSOJ morata organizirati skupno akcijo! Po vseh delavskih okrajih postaviti akcijske odbore! Ne v Francijo, temveč v Rusijo! Za brezposelno podporo in organizacijo brezposelnih! Za odpravo akordnega dela! Za kontrolo nad produkcijo in profitom! Kaj počnejo socialpatriotje?

TPD bo odpustila okoli 3000 delavcev, KID (Kranjska industrijska družba na Jesenicah) je pričela posnemati TPD in je doslej odpustila že 77 delavcev. Kriza, v katero je zašel kapital, hočejo naprtiti na ramena delavcev, sebi pa ne samo ohraniti, temveč še povečati ogromne profite. Anketa 19. in razprava 22. februarja so se kljub neodpušljivemu popuščanju Uratnika, Krušiča in Arha razbila, predvsem radi tega, ker je TPD iz govora Arha na zagorskem shodu 20. februarja videla, da socialpatriotje na vsej črti kapitulirajo. TPD kakor kapitalista sploh ne moreš prepričati s številkami in tarnanjem, kapitalista moreš prisiliti samo z akcijo! Socialpatriotje, ki so za volitve v DZ po celi Sloveniji postavili volilne odbore in žrtvovali deset in desetisoč dinarjev za volilno akcijo, se odločne in edino uspešne generalne akcije za obrambo življenjskih interesov desetisoč delavcev ogibajo. Da ohranijo par birokratov v DZ so razvili veliko kampanjo, vprašanje redukcije in znižanje mezd razpravljajo pri zelenih mizah na anketah in razpravah. Zahtevati moramo, da se, kakor so se za volitve v Delavsko zbornico postavili volilni odbori iz organiziranih in neorganiziranih, izvolijo in postavijo tudi sedaj po vseh krajih akcijski odbori za pripravljanje in vodstvo akcije proti redukciji, za brezposelno podporo in da se to akcijo zveže z akcijo za socialno zakonodajo.

Socialpatriotje predlagajo, da se reducirane, ki jih bo na tisoče, transportira v Francijo. Francoski kapitalisti bodo radevolje vzeli reducirane v delo, toda usilili bodo francoskim rudarjem znižanje plač. Če bi stopili rudarji v Franciji v štrajk, bodo naše rudarje uporabljali za štrajkbreherje, v najboljšem slučaju pa kot „lohnprückerje“. V transportih ne sme nihče v Francijo! — Kvalificirane rudarje pa rabi Rusija v donskem rudarskem bazenu in tja naj gredo naši rudarji, ne pa v Francijo! — Vlada ščiti in brani profite TPD in KID, nobena stranka ni nastopila v parlamentu za delavstvo, tudi SLS ne. Delavska zbornica in Strokovna komisija nista še nikjer nastopile za brezposelno podporo reduciranim in brezposelnim, zato mora delavstvo to birokracijo prisiliti, da začne kampanjo za brezposelno podporo. — TPD navaja, da se preveč producira, hoče pa podaljšati delovni čas s tem, da se vrši izmenjava (Ablösung) na delovnem kraju. To zahtevo je treba odbiti in zahtevati tudi odpravo akordnega dela.

Napad TPD in vseh kapitalistov bo moglo delavstvo odbiti samo z generalno akcijo v celi državi. Socialpatriotje sabotirajo enotno fronto in nosili bodo tudi odgovornost za posledice.

Deželni kongres Socialistične stranke.

II.

Nič manj interesantno je stališče socialistov do zadrugiških organizacij. Kajpa da vlada v resoluciji tudi tu dobro premišljena nejasnost. Socialisti so prisiljeni naglašati vsepovsod naše postulate (zahteve), ker vedo, da so to zahteve proletariata, da to ni odtrgano neke iz zraka, toda vsak tak postulat dobi svoje previdno zavito ublaženje. Socialisti dobro vedo, da je kategorična zahteva delavskega razreda, da naj zadrugištvo podpira na celi črti njegov razredni boj, in zato morajo oni tudi to zahtevati, toda kako? Tu njihove lastne besede: „Delavske gospodarske organizacije — pravi resolucija — so važna opora proletarskemu delavskemu boju, dokler služijo svojemu namenu in cilju, priznavajoč gospodarsko demokracijo.“

Podčrtane besede so neverjetni namisel v zvezi s prvo zahtevo, da morajo biti zadruge važna opora proletarskemu boju. Kakšen je tisti posebni namen in cilj gospodarskih organizacij, ki ga je treba v prvi vrsti upoštevati, ako naj podpirajo razredni boj? Ali so mar delavske zadruge namen in cilj same sebi, širjenju in naraščanju rezervnih fondov, delitvi tistega neznatnega dobička svojim članom itd.? To naj bi bila neka opora proletarskemu razrednemu boju? O, ne! De-

lavske zadruge morajo rasti in povečevati svoje fonde v edinem namenu, da jih, če potreba, tudi vse izpraznejo, da doseže proletariatuspeh proti kapitalu. In brez-pogojno! Delavske zadruge so del delavskega orožja. One se razločujejo od drugih bojovnih organizacij samo v tem, da stopajo v akcijo samo v gotovem trenutku, ali pa na poseben način (da podpi-rajo njegov tisk, kulturne organizacije itd.).

Kaj je praktična posledica takega kšeftarskega naziranja o zadrugištvu s strani socialistov? Te teorije smo videli na praksi, med drugim, za časa velikega železničarskega in rudarskega štrajka. Zadruge, v katerih gospodarijo socialisti, so zelo malo pomagale stavkujočim. In to se ni zgodilo prvo pri nas, to se do-gaja čisto v širokem svetu. Socialistični zadrugarji postajajo navadni kramarji in gledajo na zadrugištvo s stališča špisar-skih malomeščanskih kramarjev. Ne še zato, ker so zadruge delavske trgovine, delavska podjetja, so podpora v njegovem razrednem boju, temveč tedaj še-le, kadar je delavstvo zapleteno v težak boj s ka-pitalom in mu priskočijo s svojim ka-pitalom na pomoč. Tedaj se pokaže, v ko-liko so delavske zadruge res delavske, res proletarske, res razredne.

Toda resolucija nam kaže še eno za-nimivo stvar. Ona pravi: „Izrabljanje go-spodarskega vpliva teh organizacij na ka-kršenkoli način, bodisi kolektivno ali po posameznikih, v stranki ali nasproti stranki, mora biti onemogočeno.“

Nadse zanimivo bi bilo vedeti, kaj je neposredno izzvalo to formulacijo. Morda se nam posreči uganiti. Ta formulacija bi bila brez smisla, če ne bi bilo v de-lavskih zadrugah v Sloveniji gotove struje ali pa kakega človeka, ki hoče izrabiti „gospodarski vpliv“ zadrug, t. j. njihov denar v Socialistični stranki, oziroma proti nji. Ta struja je nedvomno Kristanova zadru-garska garda in ta človek je Kristan sam s svojim kapitalom, ki se hoče potem za-drug zopet vrniti v delavsko gibanje. V Socialistični stranki v Sloveniji je danes še precejšen odpor proti temu Kristano-vemu poskusu, ker gotovi ljudje vendar-le še čutijo, da bo to zapečatilo končni krah Socialistične stranke, in ti ljudje so, iz-gleda, poskusili dati s tem duška svo-jemu nerazpoloženju proti Tonetu Kri-stanu. To je bilo tudi Kristanovi sku-pini morda potrebno, da se socialističnemu delavstvu, ki je odločno orientirano proti Tonetu, nasuje nekoliko peska v oči. Toda te besede bodo ostale le črnilo na papirju brez organiziranega odpora proti Kristanu v zadrugištvu! To zahtevo je treba postaviti čisto jasno, sicer bodo de-lavske zadruge v Sloveniji pač opora razrednemu boju žerjavovih kapitalistov proti delavskemu razredu in ne narobe!

Socialistična stranka je bila vedno dekla kapitalizma, toda s sedanjim nasto-panjem Kristana postaja direktna ekspo-zitura SDS v Sloveniji. Dolžnost ne samo socialističnega, temveč sploh vsega de-lavstva je, da ta Kristanov pojav na de-lavski politični areni odločno odbije in to bi bila SSJ morala jasneje povedati. Toda ona je že v Kristanovem objemu!

Žena v novi Rusiji.

Delegacija angleških strokovničark je izdala poročilo o svojem bivanju v Rusiji, s posebnim ozirom na današnji položaj ruske žene in otrok. Poročilo vsebuje tudi mnogo o splošnem položaju ruskega delavstva, opisuje obratne svete, socialno skrbstvo, razmere v raznih tovarnah, toda tukaj hočemo na kratko posneti, kako živita ruska delavka in kmetica in kako velika pozornost se posveča negi otrok.

Ruska revolucija je proglasila ženo socialno enako moškemu in sicer ji ni dala samo vse politične pravice, enake moškemu, ampak jo je hotela predvsem tudi gospodarsko osvoboditi, to se pravi, hotela jo je odtrgati tudi domačim skrbem in jo uvesti v javno življenje in razširiti njeno obzorje. Odprla ji je vrata v produkcijo z istočasnimi odredbami, ki ji prepove-dujejo delo v njenemu zdravju škodljivih obratih. Po uvedbi napa (nove ekonomske politike) je sicer število delavk precej padlo, ker je njeno delo, vsled mnogih olajšav, ki jih uživa ruska delavka, dražje kot moško. Ker so bile delavke po ve-čini strokovno neizobražene in je sploh njih izobrazba zastajala za moško, so bile slabše plačane kot moški in kot ne-kvalificirane večkrat odpuščene, radi tega se sedaj ustvarjajo tovarniške delovne šole, ki skrbijo za njihovo strokovno iz-obrazbo in za njihovo izobrazbo sploh. Na splošno je nočno delo in delo v zdravju škodljivih obratih ženskam prepovedano, ali ker se ruske delavke trudijo biti na isti gospodarski višini kot moški, se te odredbe včasih kršijo in kjer ženske v zdravju škodljivih obratih vendar-le de-lajo, dobivajo kot priboljšek mleko, sir, maslo in druge masti.

Materam je določen osem tedenski dopust po porodu s polno plačo, brez oziroma vsakoletni dopust, katerega je itak deležen

vsak delavec ali delavka. In če se mat po osmih tednih še ne počuti dovolj močno za delo, lahko zaprosi za nadaljnih osem tednov dopusta. Uradnicam in duševnim delavkam je dovoljen šest tedenski dopust ali tudi izmed teh mnogim kategorijam osem tedenski. Po ponesrečenem porodu dobijo delavke tritedenski oziroma dva-tedenski plačani dopust. — Ko se otrok rodi, dobi mati prispevek za nakup otroč-jega perila in skozi devet mesecev po rojstvu otroka še prispevek, ki odgovarja četrtrinimesečne plače. Delavka, ki doji sama, dobi vsake tri in pol ure pol ure prosto za do-jenje. Velike važnosti za delavske matere so tudi otroške sobe v tovarnah, kjer puste matere dojenčke med delom. V to-varnah, kjer še ne obstajajo otroške sobe, mora dati vodstvo obrata zračen in svetel prostor za dojenje na razpolago. — Razven tega obstaja v sovjetski uniji še 909 po-letnih otroških domov in 118 vaških po-svetovalnic za matere. — Seveda so v vseh otroških sobah dojenčki nadzirani po posebnih za to izobraženih voditeljicah. Vsak otrok ima v otroški sobi posteljo in prostor za svoje stvari in lahko ostane v otroški sobi tri leta, potem pride v vrtec.

Tudi v Rusiji je ženska v strokovnih organizacijah zastopana v mnogo manjšem številu kot moški in to se razlaga z njeno splošno zaostalostjo. Vsekakor pa število njihovih članic zelo raste.

Nov način uvajanja žene v javno živ-ljenje so tudi ženske delegatije. Ženski oddelek komunistične stranke je najprej izbral najbolj razvite in nadarjene de-lavke in kmetice, ki so se udeleževale dela v lokalnih sovjetih. Pozneje so se take delegatije volile. Udeležene so pri delu za vzgojo in zdravje, socialnem skrb-stvu itd. Na ta način dobijo te delega-tije mnogo praktičnega znanja, ki ga širijo potem med drugimi delavkami.

V lokalnih sovjetih je žensk 18,5%, v komunistični stranki 8,8%, ženske so v centralnem izvršilnem odboru unije, nekaj jih deluje kot zastopnice vlade v inozemstvu in v Georgiji vodi ženska ko-misariat za vzgojo in poduk.

Velika razlika je pa še vedno med ruskim mestom in vasjo in večina kmeč-kega prebivalstva se še nitj ne zaveda vseh pravic, ki jih je deležna v sovjetski uniji. Zakoni za poljedelske delavce so na sploh enaki onim tovarniških delavcev. Da bi dvignili izobrazbo kmečkega pre-bivalstva je mnogo mestnih strokovnih organizacij posestrilo razne vasi: pošil-jajo jim literaturo, mnogokrat jim po-darijo poljedelsko orodje, šolske knjige, obleke itd. Povabijo jih v mesto, kjer jim razkažejo razne moderne naprave in sploh stremijo za čim tesnejšo zvezo med mestom in vasjo.

Za kmečke žene je prinesla revolu-cija velike in važne spremembe. Pod ca-rizmom je bila dvojna sužnja: sužnja veleposestnika kot so bili sužnji njen oče, bratje, sinovi in sužnja in lastnina mo-ških članov družine. Sedaj se je mnogo spremenilo. Sovjetsko zakonsko pravo je predvsem ženski zrahljalo spone, tako lahko obdeluje sedaj žena zemljo na svoj račun, lahko je članica zadrug in komun, udeležuje se vaških zborovanj in volitev, kar vse vpliva, da se čuti danes kmetica svobodno in se njeno znanje naglo dviga. Vendar je še vedno velika razlika med socialnim položajem žene v mestu in na vasi. Na kmetih se moški malo briga, da bi pritegnil ženo v javno življenje, mestni de-lavci in delavke so pa resnični tovariši. Tudi na deželi se ustvarjajo otroške sobe. Začetka so bile sprejete z nezaupanjem ali vedno bolj uvidevajo tudi kmečke de-

lavke njih važnost in zadnje čase raste njihovo število hitro.

Mnogo se je pisalo in kričalo o razbijanju družinskega življenja in padanju morale v Rusiji. To klepetanje je temeljilo največ na dejstvu, da se sovjetska vlada trudi, kako bi odtegnila žensko njenemu večnemu ubivanju pri domačem ognjišču in jo zainteresirala na javnem življenju. V ta namen se ustvarjajo javne obednice, kjer se dobi po ceni dobro in zdravo hrano. Četokrat se nahaja zraven obednice čistalnice, kjer je na razpolago cel kup časopisov in knjig. Za otroke se ustvarjajo takozv. otroški kottički, kjer puste lahko matere otroke pod nadzorstvom izobraženih nastavljenecv ter se v času počitka lahko z možem posvete izobrazbi in razvedrilo. Nikjer se pa ne opaža, da bi se vsled tega zrahljale družinske vezi, nasprotno dani so pogoji za idealnejše razmerje med možem in ženo, ker uživata oba enake pravice in enake dolžnosti.

Država priznava samo civilno poroko, ne ovira pa onega, ki se hoče tudi cerkveno poročiti. Po dogovoru sprejmejo zakonci možev ali ženin priimek. Poroka ne napravi imetja moža ali žene skupnega, imetje, ki se je pridobilo med zakonom, se pri eventualni ločitvi razdeli.

Ker se smatra poroka za popolnoma civilno pogodbo, katere temelj je ljubezen in želja po združitvi, je jasno, da, ako to več ne obstaja, se zakon lahko razdere. Ločitev se izvrši ravno tako priprosto kot poroka. Zakonci se sporazumejo o pogojih, kedo bo prispeval za preživljanje drugega ter komu pripade oskrba otrok. Sodišče potem razsodi in sicer je slednjega glavna skrb dobrobit otrok. Prispevki za preživljanje se potem odbijejo pri plači ali imetju moža ali žene, ki jih mora plačevati.

Nezakonski otroci uživajo enake pravice kot zakonski. Tistega, ki obtoži nezakonska mati kot otrokovega očeta in ga sodišče po preiskavi spozna kot takega, mora skrbeti za otroka, kot bi bil njegov legalen oče. Kjer je ženska občevala z več moškimi in se ne da očetovstvo ugotoviti, mora prispevati k otroški preskrbi po najnovejši odredbi najimovitejši med njimi.

Versko prepričanje je svobodno, akoravno nastopa država odkrito proti verskemu ukoreninjenju. Verska vzgoja otrok je prepuščena staršem, a po najnovejši odredbi se smatrajo vsi otroci do 14. leta svobodni pripadnosti h kakšni cerkvi in se še-le po 14. letu lahko sami odločijo za tisto cerkev, ki hočejo.

Angleška delegacija si je v kratki dobi svojega bivanja v Rusiji ogledala kolikor mogoče dosti. V obratki je prosila vodstvo, da bi lahko sama govorila z delavstvom in tu je videla:

V Rusiji je še mnogo ostankov gorja in uboštva ali razmere se stalno izboljšujejo in delavci in kmetje čutijo povsod, da je to njihova država, da je vsak uspeh sad njihovega truda in da se z izboljšanjem razmer stalno izboljšuje tudi njihov položaj. Ugotovila je, da se gre že danes angleško delavstvo lahko v marsičem učit v Rusijo. Koliko večjo razliko bi opazila šele jugoslovanska delegacija, ako bi prišla v Rusijo. Kdaj jo pošljemo?

Diktatura buržuazije.

(Razpust občinskega sveta v Zagorju.)

Zagorje je rdeče, je delavsko in pri zadnjih občinskih volitvah si je zagorsko delavstvo (v kolikor mu je buržuazija dala volilno pravico) izvolilo rdeč občinski svet. Črnim in trobojnim kapitalistom pa ni šlo v račun, da bi na občini, ki je bila doslej molzna krava in opora zagorskih buržuev, gospodarili zastopniki delavstva, posebno pa še ne zato, ker so bili izvoljeni delavci, ki nočejo sodelovati s kapitalisti, t. j. ki nočejo pod delavsko firmo izpolnjevati buržujskih želj. Nič bi buržuji ne imeli proti delavskemu občinskemu svetu, če bi se hotel on udinjati kapitalističnim interesom, delali so pa na vse kriplje, da se občinski svet razpusti, ker se večina delavskih občinskih svetnikov ni hotela prodati kapitalistom. In vlada, kot izvrševalni organ kapitalistov je poteptala voljo večine zagorskih prebivalcev, razpustila je občinski svet in postavila komisarje — gerente. Vlada ne pusti, da bi z občino gospodarili delavci, ki imajo zaupanje prebivalstva, vlada postavlja svojega komisarja, ki mu večina zagorskih občanov ne more in ne bo za-

upala. Vlada je ponovno pokazala, da je takozvana demokracija v kapitalistični državi samo maska, za katero se skriva diktatura buržuazije. Vlada je ponovno pokazala, da je zaščitnica interesov buržuazne manjšine proti volji in proti interesom proletarske večine. Delavec je v kapitalistični državi samo takrat lahko občinski svetovalec, če izvršuje buržuazne načrte, je lahko samo takrat poslanec, če sodeluje z buržuazijo (komunistične poslance, za katere je glasovalo 200.000 volilcev, so izgnali 1921 iz parlamenta, in zaprli, socialistične so pustili v parlamentu).

Razpust zagorskega občinskega sveta je najboljši dokaz, za abotnost načela demokratizma, ki ga je Kristanova DP dan pred razpustom zagorskega občinskega sveta zagovarjala. Dokazuje nam pa še več: da bi se tudi takrat, ko bi delavstvo imelo večino v parlamentu, ne dalo izglasovati spremembo kapitalistične družbe v socialistično, ker bi buržuazija v tem slučaju lahko uporabila zagorski primer, razpustila bi in zaprla večino in vladala bi naprej v interesu manjšine.

Razpust delavskega občinskega sveta v Zagorju je pa tudi v ozki zvezi z redukcijo rudarjev. Če bi delavci imeli občino v rokah, bi sigurno občina skrbela za odpuščene, bi jim preskrbela in dala dela in podpirala redukcije. Tega TPD in zagorski buržuji nočejo, zato je tudi buržuazna vlada delavski občinski svet razpustila in postavila buržuazne gerente.

V Zagorju komisariji ljudje, ki imajo zaupanje kapitalistične vlade, kdor v gerentskih svetih sodeluje, je agent kapitalizma.

Razpustitev občinskega sveta zagorskega delavstva ne bo omehčala, temveč nasprotno utrdila. Bodoče občinske volitve bodo to ponovno in še sijajneje pokazale.

Proti belemu terorju v Jugoslaviji

Francoska sekcija mednarodne rdeče pomoči je organizirala 12. febr. velik protestni meeting (shod) v Parizu. Velika dvorana Delavskega doma je bila nabito polna. Tisoči in tisoči francoskih delavcev in intelektualcev je prišlo na shod, da da izraza ogorčenju francoskih delavcev nad nedavnim napadom in nazaslišanem maltretiranju, ki ga jug. vlada vrši nad proletariatom.

Shod je otvoril s. Vernochet, predsednik „Internacionale prosvetnih delavcev“, ki je, kakor je delavstvu Jugoslavije poznano, pred par tedni prisostvoval s s. H. Barbussejem velikemu procesu v Tatar-Bunar (Besarabija) in prepotoval vse balkanske države in tudi Jugoslavijo. Kot drugi govornik je nastopil s. Daniel Renoult, kom. poslanec, ki je zelo dober poznavalec prilik na Balkanu. S. Renoult je franc. delavcem pojasnil ustroj današnje reakcionarne Jugoslavije. Z veliko natančnostjo in z dokumenti je dokazal zbrani masi vse intrige in nasilja vseh jug. vlad in oficirske lige „Bele roke“. Kot tretji je govoril naš s. Racamond, sekretar in član izvršnega odbora CGTU (Unitarna delavska konfederacija). Orisal je razvoj strokovnih organizacij v Jugoslaviji, nastanek neodvisnih sindikatov, njih vrednost in vlogo. Iz govora s. Racamonda se je videlo jasno, da so edino revolucionarni sindikati sposobni in zmogni priboriti delavstvu večji košek kruha in boljše življenske razmere in da se edino revolucionarni sindikati bore za osvobodjenje proletariata iz mezdnega suženjstva. V Jugoslaviji so samo nezavisni sindikati edini pravi predstavniki proletariata; edino nezavisni sindikati se bore za iskreno strokovno zedinjenje v nacionalnem kot internacionalnem obsegu. Kaj so zakrivali naši bratje, ki ječe po zaporih in prenašajo nadčloveške muke, vpraša govornik; nato odgovarja: *Njih krivica leži v tem, da so se oni vedno borili za strokovno enotnost na bazi nepomirljive razredne borbe, za enotno fronto proletariata proti združenim kapitalističnim oligarhiji.* Da, sodrugi, zločin je biti za enotnost na podlagi razrednega boja, in to zato, ker buržuazija dobro ve, da bi delavstvo organizirano v enotnih revolucionarnih strok. organizacijah napravilo konec kapitalističnemu gospod-

stvu. Namera jug. buržuazije je na vsak način preprečiti kongres nezavisnih sindikatov. To se jug. buržuaziji ne bo posrečilo, ker proletariati Jugoslavije, podpiran od internacionalnega proletariata, bo znal preprečiti vse nakane jug. buržuazije.

Francoski delavci so poslali svojega delegata v Jugoslavijo, ki naj na licu mesta zbere vse podatke o trpinčenju naših jugoslovanskih sodrugov.

S. Maranne, član izvršnega odbora rdeče pomoči, je v enournem govoru iznesel vse metode, katerih se jug. buržuazija poslužuje proti delavskemu razredu in nacionalnim manjšinami. Ko je govornik omenil, da je en delavec (Slovenec) umrl pod udarci puškinih kopit, s katerimi so hoteli od njega izsiliti razne izjave, so vsi navzoči vstali in zapeli Internacionalno v čast temu delavcu — heroju (junaku), ki je umrl v nepopisljivih mukah rajši, kot da bi izpregovoril tudi eno samo besedo.

Na shodu zbrani so sklenili poslati jug. vladi ostro resolucijo, v kateri se zahteva: *takojšno osvoboditev vseh aretiranih sodrugov, pravico organiziranja, zborovanja in svobodo tiska, odprava vseh protidelavskih naredb in zakonov.*

S klici ogorčenja proti jug. vladi in njenemu poslanstvu v Parizu in zopetnim pevanjem Internacionalne v slavo revolucionarnem borcem se je končala ta veličastna manifestacija internacionalne proletarske solidarnosti.

Delavski dopisnik V—o, Pariz.

Češki proletariati proti preganjanju delavstva v Jugoslaviji. V Pragi se je 8. februarja vršil ogromen protestni shod, na katerem so bivši narodno-socialistični minister in sedanji komunistični poslanec Urbenski in ss. Krajbihi in Gilbertka poročali o preganjanju delavstva v Jugoslaviji. S shoda so bili poslani protestni telegrami Pašiču v Beograd in izvoljena deputacija je osebno pri jugoslovanskem poslanstvu protestirala proti re-akciji v SHS in zahtevala izpustitev vseh aretiranih.

Predsedništvo mednarodnega pravnega biroja je poslalo belgrajski odvetniški zbornici, ministerstvu pravde in ligi za ljudska prava protestne brzojavke proti zapiranju in batinanju delavcev v SHS.

Rdeča Strokovna internacionala v Moskvi je izdala proglas na proletariati celega sveta proti preganjanju delavstva v Jugoslaviji. V proglasu omenja profinterna težave (režimska reakcija in soc. patriotsko agentstvo), s katerim se bori delavski razred Jugoslavije. Na kongresu 24. in 25. jan. bi se moralo razpravljati važno vprašanje zedinjenja, kateremu se soc. patrioti upirajo. Da bi preprečila ta kongres, je vlada pozaprla tik pred kongresom vse funkcionarje neodvisnih sindikatov. Vladi so se v preganjanju in zatiranju pridružili soc. patrioti in izključili neodvisne organizacije iz Delavske zbornice in z najnesramnejšimi denunciacijami so opozarjali vlado na „pregrešno“ delo neodvisnih organizacij. To delo je imelo uspeh: vsi najboljši sodrugi so vrženi v ječe. Toda zmaga reakcije je začasna. Drugi sodrugi bodo stopili na mesta zaprtih in boj za upostavitve enotnosti strokovnega gibanja bo šel naprej. Belemu terorju v Jugoslaviji ne bo uspelo udušiti delavskega gibanja, kakor ni uspelo krvavemu Cankovu. Proč z belim terorjem v Jugoslaviji! Naj živi delavski razred Jugoslavije in njeni bojovni neodvisni sindikati!

K sedanjim socialno-političnim bojem.

I.

Zakon o zavarovanju delavcev, ki vsebuje bolniško, nezgodno in starostno zavarovanje, je bil uzakonjen 1. julija 1922; do sedaj je izvedeno samo bolniško zavarovanje in še to ne funkcionira dobro, nezgodno zavarovanje je pomanjkljivo, starostnega zavarovanja se niti ne izvaja, kljub temu, da zakon izrecno določa, da bi moralo biti izvedeno do 1. julija 1925. Dosedaj so se vršile volitve samo v bolniško blagajno pri železničarjih meseca septembra 1925, v teh volitvah je propadla nacionalna žel. org., zmagala je zedinjena žel. org. V Sloveniji imajo delavci upravo v rokah. Ostale bolniške blagajne so v rokah od vlade imenovanih komisarjev iz vrst SLS, SDS, SPJ, ki v nobenem oziru ne zastopajo delavskih interesov, zaradi tega

vlada v delavskih vrstah velika nezadovoljnost napram tem komisarjem. Leta 1924 se je začelo delno gibanje v najbolj zavednih delavskih vrstah (železničarji) za izvedbo socialne zakonodaje. Vs ed razdvojenosti delavstva v strokovni organizaciji in nepojmovanja enotne fronte v akcijah v konkretnih vprašanjih, se to gibanje ni moglo razviti na vse pokrajine ter je ostalo lokalizirano samo na Slovenijo. V minulemu letu poleti je ponovno počelo med železničarji v Sloveniji gibanje za starostno zavarovanje. Meseca septembra so posamezni železničarji izdali poziv na proletariati za početak akcije za izvedbo socialne zakonodaje. Vsled sabotaže socialpatriotov in strokovnih birokratov, ki so v svojih listih preprečili publikacijo tega poziva in resolucije, sprejete na shodu 6. sept. 1925, se to gibanje ni moglo razširiti niti v Sloveniji, še manj pa v celi državi. (Poziv in resolucija sta bili 29. sept. 1925 v 34. številki Del.-kmetskega lista objavljeni.) Poziv je pozivljal vse delavske politične stranke in obe strokovni centrali, da upostavi akcijski odbor in da naj se započne akcija za socialno zakonodajo. Vse politične in strokovne centrale so šle molče preko tega, tako da je to vprašanje ostalo še nadalje na mrtvi točki. Šele v mesecu decembru m. l. z našo kritiko poročila Delavske zbornice in z nastopom opozicije na pokrajinski strokovni konferenci 26. in 27. decembra m. l. se pričenjajo polagoma zainteresirani širše delavske množice za socialno-politične boje. Uspelo je tudi opoziciji, da je njena resolucija na zaupniški konferenci rudarjev v Trbovljah dne 1. februarja t. l. bila sprejeta, na ta način je bila Strokovna komisija primorana delno opustiti sabotažo, sicer bi na shodih v Trbovljah in Jesenicah dne 7. februarja t. l. nastopila sama opozicija. Shodi so bili zelo dobro obiskani, od opozicije predlagane resolucije so bile enoglasno sprejete.

Meščanske stranke v Sloveniji osobito SLS opazujejo to gibanje in so že začele pisati v svojih listih o potrebi izboljšanja socialne zakonodaje seveda z namenom, da ne izgube vpliva v delavskih vrstah in da preprečijo širše akcije.

Tudi „Delavska politika“, glasilo Kristanove SPJ, ki ni hotela priobčiti resolucije, sprejete na shodu 7. februarja na Jesenicah, sklicuje za 14. februarja konferenco z dnevnim redom socialna zakonodaja, ki bo pa bolj postranska stvar, ker pred socialno zakonodajo stavlja na dnevni red agitacijo za Kristanov dnevnik.

Izvojevanje socialnih zakonov in njih izvedba ne more biti plod pogajanj in konferenc med voditelji in vlado, samo organiziran nastop delavskih množic, samo organiziran pritisk delavskega razreda na buržuazijo je pot do izvojevanja in izvajanja socialne zakonodaje.

Razmere v trboveljski podružnici „Zveze rudarjev“.

Oktober meseca lanskega leta se je vršil občni zbor naše podružnice, ki je bil zelo slabo obiskan. Vsled tedaj nam nejasne situacije, vsled nastopa Uratnikovega proti „bojnemu glasovanju“ in vsled tega, ker je nekaj sodrugov na lastno pest podpiralo Pliberška kot protikandidata Krušiču, je nastala na občnem zboru zmešnjava in se je nekaj naših sodrugov vzdržalo glasovanja. Bil je z nekaj glasovi (štiri ali pet) izvoljen ponovno za predsednika Krušič.

Krušič je v strokovni organizaciji uvedel svojo diktaturo. Od občnega zbora oktobra meseca pa do danes se ni vršila nobena odborova seja. Vse posle organizacije vodi Krušič sam brez kontrole odbora in brez njegovega sodelovanja!

In kako jih vodi? Znano je, da se je ob strokovnem zedinjenju sklenilo, da se vsem članom bivših neodvisnih strokovnih organizacij prizna njihovo prejšnjo organiziranost v novi združeni organizaciji. Sodrugi S. se je Krušiču izkazal s člansko izkaznico „Zveze rudarskih delavcev“, česar pa ta ni hotel upoštevati. Nato je dejal, da bo o tem sklepala odborova seja. Sodrugi S. mu je rekel, naj čim prej uredi, da bo potem plačal članarino. To se je zgodilo pred tremi meseci in cele tri mesece ni Kru-

šič glede tega ničesar ukrenil. Ali ni to kršenje sklepov zedinjenja?

Krušič sklicuje na svojo roko članske sestanke in zaupnike z vabili organizacije in v prostorih organizacije, a dostavlja ta vabila samo svojim pristajalcem. Vršijo se članski sestanki strokovne organizacije, na katere niso niti odborniki te organizacije vabljeni in nimajo dostopa, seveda oni odborniki, naši sodrugi, ki niso Krušiču po godu.

Na teh članskih in zaupniških sestankih pride seveda večkrat na razgovor vprašanje, zakaj se masa rudarjev ne organizira in zakaj dan za dnem organizirani rudarji izgubljajo veselje do organizacije. Zakaj pa je tako? Povsod sliši isti odgovor: „Zaradi Krušiča! Zaradi Krušičeve diktature!“ In kaj pravi Krušič k temu? On pravi: „Raje imam majhno organizacijo, ki bo z menoj, kot pa veliko, ki ne bo z

menoj! Osemdeset članov imam zaenkrat zadosti! Velike organizacije so nevarne, to se je pokazalo l. 1920!“ Tako in podobno govori Krušič.

Ali je trboveljska podružnica zveze rudarjev zaradi Krušiča tu? Ne! Ona je tu zaradi rudarjev, zato, da se bori za njihove pravice, za izboljšanje njihovega življenja. Če Krušič tega neče, kaj ima potem za iskat v vodstvu te organizacije?

On jo kot predsednik uničuje in ruši. Ampak naj ne misli, da bomo mi izgubili glave in iz nje ušli, kot so napravili lansko spomlad Krušiču v korist naši bertonovci! Mi bomo v njej ostali in jo rešili iz rok socialpatriotskih razbijačev, da se bo v njej organizirala vsa masa in osposobila za razredni boj!

Nekaj članov „Zveze rudarjev“ v Trbovljah, pristaveš opozicije v ZDSZJ.

Delavski dopisi.

Hrastnik. Svoboda II. je uprizorila v nedeljo dne 14. februarja v dvorani g. Logerja Cankarjevo igrano „Pohujšanje v dolini Šentflorjanski“. Igrali so v splošnem povoljno, samo Jacinta je v drugem dejanju kazala premalo pohujšljivih gest in bila je preveč hladnokrvna. Zlodej je igral svojo vlogo vrlo dobro. Učitelj Svilgoj je nas isto zadovoljil s svojim čistim in razločnim govorom. Župan, ta je bil dober v svojem nastopu. Ostali so bili tudi na mestu, kar vsem čestitamo. Zelo nas veseli, da se poslužujete Cankarjevih del. Kličemo vam, le tako naprej!

Obenem se zahvalimo ss. P. in V. iz trboveljske Svobode za obisk; samo škoda, da se jima je tako mudilo domov. Na žalost smo se pozneje uverili, da se jim ni mudilo domov — temveč ugajala jima ni naša preprosta delavska zabava — šli so iskati razvedrila med šimi-orjunaše Narodnega doma. — Vprašamo vaju sodruga, ker smo na jasnem, da sta nosila na naši zabavi društveni znak Svobode javno, zakaj sta ga v Narodnem domu nosila tajno? — Morda sta bila napadena od orjunašev in so vama siloma znake potrgali? Oprostita, ali se morebiti sramujeta na šimi-zabavah nositi javno naš znak, mogoče se pa bojita batin? Pozivamo vaju, da dasta tozadevna pojasnila!

Vedno čitamo v našem listu Svoboda, da naj posnemamo trboveljsko Svobodo in njeni člani nam naj bodo za vzgled. Ape-liramo in priporočamo vodstvu omenjene podružnice naj reorganizira prej svojo lastno podružnico in potem naj se stavi drugim podružnicam za vzgled. Svobodaši.

Črna. (Kakšna solidarnost je pa to?) Ko je svoj čas iskal dela pri tukajšni lesnoindustrijski zadrugi, katere načelstvo obstoja po večini iz samih „rdečih“ prvakov, brezposelni večleten član in funkcionar strokovne organizacije lesnih delavcev, mu je imenovano načelstvo odkazalo takšno delo in plačo, da bi reci in piši zaslužil Dinarjev petnajst, pa ne na eno uro, ampak na 12 ur. — Nedavno pa so zaposlili bivšega najzagrizenejšega klerikalca, ki je svojčas socialiste takorekoč opljučal in ni nobene razredne strokovne organizacije doslej še niti s kakim flikom podprl. — Tako torej delajo na eni strani, medtem ko na drugi tarnajo o šibkih organizacijah in brezbriznosti delavstva. Ali niste tega vsega tudi sami krivi? Dopisnik.

Rajhenburg. (O umirajoči Orjuni.) Kot povsod, tako je tudi pri nas organizacija, ki je umorila s. Pakina, požgala rudarski dom in strašila delavce z revol-verji, na umiranju. Na smrt bolno rajhen-burško Orjuno, ki jo ne more ozdraviti niti „brat“ dr. Benedičič, so hoteli orjunaški „bratje“ obdržati pri življenju s predpustno veselico v restavraciji. Pa težko bolni Orjuni tudi Kodelovo vino ni pomagalo, pač pa je dolgo prikrivani gnolobi potegnili z lica krinko morale (navrnosti) in „bratstva“. „Bratstvo“ se je pokazalo v pretepu med dvema rojenima bratoma, ki je nastalo, ker je eden izmed bratov pisarčič, drugi pa strojnik. Brat pisar si je prilastil neke posebne pravice, ki jih bratu strojniku ni dovoljeval. Brat strojnik je v pomankanju drugih „bratskih“ argumentov bratu pisaru malo preveč „bratsko“ s pestjo pobožal lice in med „brati“ vsenaokoli je nastalo „bratsko“ pretepanje, za nacio seveda. „Bratska“ ljubezen za nacio pa se je izražala tudi še na druge načine in ni trpela nobenih mej. Če je prišlo „bratstvo“ med rojenima bratoma do izraza v božanju s pestmi v dvorani

sami, je pa „bratstvo“ med „brati“ in „sestrami“ bilo zato bolj ljubeznivo in intimno in se seveda tudi ni moglo vršiti v dvorani, kjer tu so bili zakonski možje svojih žen. Ker Orjuna ni kriva za Pakinov umor, niti druga zlodejstva, ki so bila izvršena, seveda tudi tukaj ni kriva. Stavbenik bi moral zgraditi chambres separees, pa „bratom“ in „sestram“ ne bi bilo treba zatekati se v tako neprimerne prostore kot so se, kadar bi jih „bratstvo“ preveč tiščalo in prekipovalo. Če povemo še to, da je končno celo bratom naklonjena žandarmerija morala razgnati to veselico za nacio, bo vsakomur fotografija jasna in razumljiva. Sicer se nekateri trudijo vse zatašati in prikriti, pa ne bo šlo. 7. februarja smo vas videli brez mask, sedaj najlepše maske ne bodo nobenega več preslepili. Vid.

Trbovlje. Dopisovanje je naš list je postal nevarno. Reducira se na veliko in kdor ni dobro zapisan pri gospodi v pisarnah in pri Krušiču, se lahko „trošta“, da bo kmalu na cesti. Najbolj žalostno je, da se bolj kot ravnateljstva boji delavstvo kristanovcev in da je ta bojazen upravičena. Policaja, žandarja ali ravnatelja vsakdo pozna po uniformi in obleki, kristanovci so pa nekateri tudi delavci in zahajajo v Delavski dom, da moraš tudi tam paziti, kaj in kako govoriš. Delamo in trudimo se na vse pretege, da bi spravili delavce v rudarsko strokovno organizacijo. Večina rudarjev ni tako nezavedna, kakor izgleda, če se pogleda število neorganiziranih, ker pri agitaciji mi največkrat odgovarjajo: „Vem, da brez razredne strokovne organizacije ne bomo naprej prišli in da je dobra organizacija nujno potrebna. Toda v organizacijo, kjer po Kristanovem befelu in proti volji rudarjev komandira Krušič, ne grem.“ Ko mu povem, da se bo Krušič moral umakniti v politični penzijo, ko bomo v organizaciji imeli večino in ko bomo mesto Krušiča lahko postavili predsednika in odbor, kateremu bomo zaupali mi, odgovarjajo: „Če bal se 1920 l. ni pustil vreči s predsedniškega mesta, čeprav smo komunisti imeli večino, in je raje razbil enotnost organizacije, kot da bi se podvrgel večini. Krušič je pa Čobalov učenec, samo še slabši, ker je namazan tudi z Bernotovo mažo in bo raje razcepil enotnost, kot bi se umaknil in pokoril večini. Sedanja pravila ZRJ so taka, da lahko patrioti organizacijo razpustijo in postavijo zopet svojo samopatriotsko organizacijo, če bi mi izvolili drugega predsednika in drug odbor. Nam dovolijo, da jim nosimo prispevke, odločati pa hočejo sami.“ Kaj naj na take odgovore odgovorim? Agitacijo za organizacijo pa ovirajo socialpatrioti sami s svojim delom, oziroma nedelom. Sklenjeno je bilo, da bodo redno vsako sredo diskusije, da se bodo vršila predavanja in sestanki ožjega odbora. Pa vsega tega ni, ker Krušič absolutistično vlada in se ne ozira na sklepe. — Nimamo nič proti temu, da Klenovšek prihaja v sobo organizacije. Protestiramo pa, da se je iz sobe zedinjene strokovne organizacije napravilo volilni lokal za kristanovsko listo pri občinskih volitvah in da se iz sobe strokovne organizacije podi člani organizacije, kakor se je to zgodilo 12. februarja. Vse take stvari nam ovirajo uspešno agitacijo za vstop v strokovno organizacijo in izgleda, da Krušič ravno hoče, da organizacija ne postane močna. — Kakor je zadnjič DKL pisal o slučajih z dr. Benedičičem v Rajhenburgu, tako se dogaja tudi v Trbovljah. Bolnega de-

lavca kar na hitro spoznajo za zdravega in ga naženejo na delo in „zdravi“ delavce čez par dni umre. Pravijo, da je to tudi pri s. Cvirnu bil slučaj. Kazni, katere razni pazniki nalagajo delavcem, so neznosne in neupravičene. Če se v jami napravi „Verbruch“ (zrušek), se rudarja kaznuje s 30 Din, t. j. celodnevna plača. Tudi odpušča se rudarje iz takega razloga. No, pa kaznovani ali celo odpuščeni so lahko srečni, ker Verbruch mnogokrat zasuje in ubije delavca, da ga niti kaznovati niti odpustiti ne morejo. Gospodje pri obratnih vodstvih bi radi imeli in zahtevajo, da naj bo rudar bog in vsega mogočen tako, da bo kar zapovedal: „Pristiska ne sme biti, gnile opore (Stempel) morajo vzdržati, Verbrucha ne sme biti.“ Po celim svetu se Verbruchi dogajajo in se bodo še dogajali, kazni jih bodo najmanj odpravile. Neorganizirani ne moremo nič napraviti, le kadar bomo organizirani vsi, bomo mogli stopiti na prste TPD. — Reducira se kar naprej, mnogo nas je že na cesti. Vedno pa še vidimo na delu take, ki imajo doma gostilno ali posestvo. Kaj to pomeni, si znamo rudarji dobro razložiti. — Govori se, da so Krušič-Grabner-Klenovšek napravili „sporazum KGK“ za občinske volitve. Sporazumu je bil za botra A. Kristan. Štukelj in Uratnik, ki sta Grabnerja v Ljubljani dolgo dolgo „oblala“, preden je rekel „da“, sta bila od Kristana posebno pohvaljena. Viktor.

Iz Trbovelj. (O klerikalnem shodu.) V nedeljo 14. februarja so klerikalci sklicali shod v svoj Društveni dom. Poslanec dr. Gosar je na dolgo in široko govoril o delu in nedelu belgrajske skupščine. Pokazal je na nekaj primerih, kako nerazumevanje vlada v tej skupščini za socialno zakonodajo in za potrebe delavstva sploh. Ni pa povedal, zakaj da je tako. — Ko je govoril o redukciji, je tako čudno izbiral besede, se je tako izogibal ostre sodbe zločinskih izkoriščevalnih špekulacij TPD, da je bilo za vsacega mislečega poslušalca jasno, da odklanja boj proti TPD. To je pač v smislu politike SLS, ki odklanja razredni boj proletariata proti kapitalizmu, dopušča pa boj vladajočega kapitalističnega razreda proti proletariatu. G. dr. Gosar lahko govori prazne fraze v SLS, da ona zastopa interese delavcev in delodajalcev in lahko lavira med izkoriščanim rudarjem in bogato TPD! Koncem govora je dr. Gosar čutil, da njegovi delavski poslušalci, zatirani rudarji, ki jih baš tepe bič redukcije, ne morejo biti zadovoljni z njegovim govorom, ker jim ni pokazal nobene uspešne poti, po kateri naj gredo, da se olajšajo kapitalistični jarem in da se ga osvobodijo. Zato je — sicer nerad, ampak vendar — dejal delavcem, da imajo oni, če se združijo in strnejo, tudi moč, s katero lahko tudi izven parlamenta pritisknejo na meščansko družbo. To je popolnoma resnično in edina dobra in plodna misel v Gosarjevem govoru. Upravičeno dvomimo, da bo dr. Gosar, ko bo treba iti v enotno akcijo vsega proletariata za gotovo konkretno delno zahtevo, takrat na mestu in da ne bo takrat s klerikalnega stališča obsojal vsak razredni boj. Delavstvu pa, ki je organizirano v strokovnih organizacijah SLS, pravimo, naj si te Gosarjeve besede dobro zapomni in naj v bodoče nikdar ne manjka tam, kjer se bo proletariati boril za svoje interese! — Za dr. Gosarjem je povzel besedo s. M. Žorga, ki je poudaril važnost vprašanja starostnega zavarovanja, katero bi se imelo izvesti po besedah zakona o zavarovanju delavcev že 1. julija lanskega leta in ne samo, da se ni izvedlo, temveč tudi v parlamentu ni nikdo vprašal, zakaj da se krši zakon. Predlagal je o tem vprašanju znano resolucijo, ki je bila že sprejeta na shodih v Trbovljah in Jesenicah, poleg tega še resolucijo k vprašanju redukcije ter posebno resolucijo, s katero se pozivlja Jugoslovanski klub, da na prvi seji narodne skupščine pokrene vprašanje starostnega zavarovanja. S. Žorga je nato pokazal, da v kapitalističnem družabnem redu resnična socialna zaščita delavcev ni mogoča. Orisal je nadalje politično situacijo, vlogo SLS v tej situaciji, ki obstoji v tem, da baranta kot predstavnik slova. zadržnega in tudi precejšnega dela industrijskega kapitala za sporazum s srbsko hegemonistično buržnazijo. SLS je nasprotnica vsakega revolucionarnega boja. Ona ne more biti zastopnik delavskih interesov, ker hoče zastopati obenem interese delavcev in kapitalistov, kar pa je samo kapitalistična fraza. In stranka, ki ne vodi odločne protikapitalistične politike, ne zastopa delavske interese, ne zastopa dosledno interes kmetijskega ljudstva, kar

se bo v dogledni bodočnosti pokazalo, ko bodo delavci in kmetje zapustili vse buržnazne in malomeščanske stranke ter ustvarili revolucionarni delavsko-kmetijski blok. Izvajanja s. M. Žorge je delavstvo burno odobraval. Dr. Gosar v svojem odgovoru ni mogel brez zavijanja izhajati. Sod. Žorga je govoril o razredih, o buržnaziji in proletariatu in kakšno je pravilno stališče v boju med tema dvema razredoma. Dr. Gosar pa je govoril o nečem drugem, o stanovih kmeta, delavca, obrtnika. To zavijanje pa ni niti malo moglo opovreči pravilnosti Marcelovih trditev. Zato je šel dr. Gosar še naprej in trdil, da je v SLS on specialist za delavske stvari in da njemu menda ne more nihče očitati, da zastopa interese kapitalistov. Dalje, da je imel in še ima v SLS težke boje zaradi svojega poudarjanja delavskih zahtev, ampak da misli, da je vseeno bolje, če je član Jugosl. kluba, ki ima 20 glasov, kot da bi bil zastopnik delavske stranke in sam ali samo z dvema ali trem sotovaršema v parlamentu. Na vprašanje glede vstopa SLS v vlado, je dejal, da bo vanjo stopila, čim bo mogla. To da je njen cilj. Vprašanje starostnega zavarovanja da bo v skupščini pokrenil, sicer ne na prvi seji, ker to tehnično ne bo mogoče, ampak čim prej. Glede od Marcela predlaganih resolucij je moral izjaviti, da proti njim ničesar nima in jih je potem shod obenem s klerikalno resolucijo sprejel. Vtis, ki smo ga imeli od shoda, je bil sledeči: Videli smo na primeru, kako je Gosar govoril o redukciji, vrednost klerikalne teorije o solidarnosti razredov, spoznali, kakšen nasprotnik vsakega boja proti srbski hegemoniji in kapitalizmu sploh je dr. Gosar. Kakšni morajo biti šele oni elementi, ki vodijo politiko SLS in ki smatrajo dr. Gosarja za zagovornika stremljenja delavstva in za „revolucionarja“! Ti ljudje niso samo v ozkih vezvah z velekapitalom, za katerega interese se odločno borijo, ampak delajo hudo krivico dr. Gosarju, ki je čisto dober njihov zaveznik. Poslušalec.

Resolucija, sprejeta na shodu v Trbovljah dne 14. februarja 1926.

1. Na shodu zbrani delavci odločno protestirajo proti zavlačanju sklenjenih socialnih zakonov in zahtevajo, da vlada brez odloga izvede te zakone;

2. nalaga Jugoslovanskemu klubu, da na prvi seji narodne skupščine stavi nujni predlog, s katerim zahteva takojšno izvedbo starostnega zavarovanja, ki bi moralo že biti izvedeno do 1. julija 1926;

3. najodločnejše protestira proti preganjanju delavskih zaupnikov in zahteva v ustavi zajamčeno svobodo zborovanja in združevanja.

Novomesto. (Kako smo bili na žagi „Deska“ oropani za svoje glasove.) Uratnikov volilni red ste v programu opozicije v Združeni delavski strokovni zvezi Jugoslavije že kritizirali in postavili pravilno zahtevo, da se mora volilni red spremeniti. Ta sedanji volilni red daje podjetnikom mnogo prilik, da terorizira delavce in da jim preprečuje svobodne volitve. Tak slučaj je bil tudi na naši žagi „Deska“. Žefran nas je poklical v pisarno in energično zahteval, da moramo podpisati kuverte, češ da nam daje kruh in moramo ubogati. Iz strahu pred njim in brezposelnostjo je delavstvo tudi podpisalo kuverte in s tem volilo proti svoji volji orjunaše. To je Žefran mogel storiti zato, ker smo neorganizirani in premalo zavedni. Večina delavcev ne čita našega DKL in zato ne vedo, kako bi morali in lahko nastopili, če bi bili vsi organizirani in če bi vsi pazljivo čitali DKL. Tako pa je podjetnik glasoval za delavce in naravno, da je volil za kapitalistično listo: ravnatelja Bohinca. Misli si pač: le dajmo jih, če se pustijo. — Te volitve morajo biti za nas sama šola in izkušnja ter v bodoče ne smemo pustiti, da bodo z nami pometali. Delavci, nam manjka sloge. Organizirajmo se strokovno, čitajmo naš DKL in širimo ga, ker on je danes edino orožje v našem boju s kapitalisti. Držimo se gesla: V slogi je moč. Ranzip.

Rajhenburg. DKL je pred kratkim v člankih „Slučaji ali sistem“ in „Sistem in ne slučaj“ pisal o delovanju dr. Benedičiča in razmerah pri bratovski skladnici v Rajhenburgu. Bil sem član nadzorstvenega odbora in vršil sem svoje dolžnosti kot zastopnik delavstva, ki me je izvolilo. Kar se je dogajalo in kar se še dogaja, je neznosno, in povedati moram kako gospodje rešujejo pritožbe, ki izidejo iz vrat delavstva. Delavstvo je zahtevalo in še zahteva, da se dr. Benedičič odstrani. Ker

ravnatelj te zahteve ni hotel slišati, sem po nalogu delavstva pobiral podpise na zahtevo, da se Benedičič odstrani. Bil sem tudi pri orjunaških in ti orjunaši so me denuncirali, da sem govoril, da mora ravnatelj proč, inspektor itd., kar so se pa izmislili. Ravnatelj plača TPD in nastavlja kogar hoče. Zdravnika pa plačuje delavstvo, in ker ga plačuje, hoče tudi in ima pravico, da soddločuje, kdo in kakšen bo zdravnik. Na to lažljivo denunciacijo „bratov“ orjunašev, ki branijo svojega so-orjunaša Benedičiča, sem bil odpuščen jaz in moja žena, ki je pospravljala samske sobe. Orjunašem pa je ravnatelj poplačal njeno zvesto podpiranje kapitalističnih interesov s tem, da je mesto moje odpuščene žene vzel v službo ženo orjunaša F., kar je med delavci povzročilo veliko nezadovoljnost. Orjunaši so hoteli kontrolo nad samei in dobili so jo iz rok TPD. Gospodje mislijo, da je zadeva končana, pa se motijo. — Slučaj Jeraj bi se moral na seji 9. februarja razpravljati, pa je bil zopet preložen. Preložite ga lahko, zatusali ga pa ne boste! Ni me sram, da sem bil odpuščen, ker sem bil odpuščen zato, ker sem se boril za delavske pravice, ker sem se boril za pravico in proti krivici. Proti zdravniku bomo pa že našli zdravila. Na občinskem uradu se kopicijo pritožbe in še kakšne. Kadar se bo zdravnik čutil najbolj varnega in najbolj sigurnega, bomo zastor odgrnili in dr. Benedičič in njegovi zaščitniki bodo morali na sodišče, pa ne kot tožniki.

Tržič. (Marx ali Kristan?) Kristan ima pri nas v zadružnih podjetjih nekaj svojih ljudi, ki najbrže na ukaz iz Ljubljane perejo zamorca. Ker se v DP ne upajo pokazati in javno prati Kristana, delajo od moža do moža. Delavcem pripovedujejo, da je Kristan ustanovitelj socializma na Slovenskem in da je Marx sicer velik človek, da pa je Kristan za Slovenijo več napravil kot Marx, ki niti ni vedel, da Slovenija obstoja. Kadar pridem v zadružni dom, vedno pogledam, če še visi na steni Marxova slika, ker ne bi bilo čudno, če bi jo ti Kristanovi oboževalci zamenjali s sliko lepo rejenega Toneta. — Kako pa ti Kristanovi oboževalci praktično izvajajo Kristanov dvorni socializem, se vidi iz dejstva, da morajo delavci dolgo in lepo prositi za prostor v zadružnem domu, če ga hočejo imeti, proti volji članstva pa je delavski zadružni dom na razpolago za demokrate, ki se v delavskem domu učijo plesati. Drugič pa še več. Dopisnik.

Črnomelj-Kanižarca. (Odgovor na laži Pezdirc.) V „Napreju“ me je hotel oblatiti Pezdirc kot delavca, ki spreminja svojo barvo, v čemer se pa Pezdirc silno moti. On sodi druge pač po sebi. Jaz sem se kot zaveden proletarec opredelil že 1914. leta in od takrat socialpatriotom ne merem več zaupati. Socialna demokracija se je takrat zvezala z buržuazijo in s kapitalisti se veže in družijo še sedaj. Jaz se nisem nič spremenil, pač pa se je Pezdirc, ko je prišel razpečevati Bernotov koledar in ko ni dobil našega lista, za katerega je Makuc dal 30 Din in za tiskovni sklad 10 Din. Od tega časa se je on spremenil, ne pa jaz. Debela laž je, da sem pri volitvah koga silil voliti našo listo ZSDZJ. Vsekem sem natančno razložil kako se voli in nič več. Nisem pa hotel dati vseh glasovnic Birkelbachu, kakor je Pezdirc hotel, in to ga ravno jezi. Povem mu, da nismo volili liste ZSDZJ, ker sta Svetek in Makuc bila nosilca, temveč zato, ker smo se strinjali s programom opozicije, katerega bo en del izvoljenih v delavski zbornici zastopal. Trboveljski in kočevski rudarji me res poznajo in mislim da kot zavednega razrednega borca.

J. Dvojmoč, rudar.

Tržič-Butterhof. Mi gozdni delavci pri baronu Bornu smo menda med najbolj izkoriščanimi in najbolj zapuščenimi. Delamo po devet ur dnevno, zaslužimo pa 39 do 40 Din, in še to samo ob lepem vremenu. Kadar vsled deževnega vremena ne moremo delati, nimamo niti za koruzno moko, špeha ali masti že skoraj ne poznamo. Živina pri kmetu ima boljše hleve kot so naša stanovanja. Oken naša bivališča nimajo, dimnik so vrata in z dimom skupaj notri in ven hodimo. Bajta je s

smrekovim lubjem krita in veter hodi po vsej bajti; če si skuhamo bolj suhe žgance, nam jih veter s krožnika odnese. V hudi zimi so nam po noči zmrznili čevlji in ob ognju smo jih morali tajiti. Razume se, da se spomladi zelo veselimo, da bomo mogli spati zunaj pod drevjem brez dima, ki so ga polni naši črni saloni. Grajščine naših gospodarjev so seveda drugačne. Drugič še kaj. Gozdni delavci.

Trbovlje. Toliko skrbi in žalosti še ni doživela naša dolina, kakor jih preživlja baš te dni. Redukcija delavstva je na pohodu. Žene jokajo, možje preklinjajo ter stiskajo pesti in s skrbjo gledajo v temno bodočnost. Umevno je, da nobenemu rudarju očetu ni vseeno, ima li delo ali ga nima, imajo njegovi otroci kruha ali ne. Sprašujejo se, kateri bodo sedaj odpuščeni in kateri pozneje. To pereče vprašanje kroži po rudarskih kočah. Mnogo rudarjev imamo že na cesti. Trboveljska premogokopna družba je znala dobro izrabiti rudarsko razcepjenost v svoje dobičkaheljne namene. Danes, ko se rudarji grizejo med seboj, prepirajo in denuncirajo, danes si misli TPD je prišel čas, da udarim po rudarjih, da si nagromadim še več milijonov profita iz žuljev, krvi in solz črnega rudarja. Brez pomena so bili skoraj shodi, na katerih se je razkrinkavalo kapitalizem, kako grozen je v svojih željah, kakšnih sredstev se poslužuje za dosego svojih ciljev itd. Ne gremo v organizacijo, dokler je ta ali ta v odboru, se glasi med rudarji. Ni moj namen v tem članku, da branim kakšnega voditelja-lopova, temveč povem, da smo mi rudarji skoraj sami krivi, da smo prišli do tega. Zakaj smo postali tako malomarni do organizacije. Če je po našem mnenju Krušič vzrok, da ne gremo v organizacijo, ne drži. Da ne bo on ceklja v delavskem pokretu, moramo baš zato, iti v organizacijo, da vidimo njegovo delo in ga po njegovem delu tudi sodimo. Neorganiziranim kritiziranje za barakami in za vogali hiš pomaga ravno toliko, kakor pod odejo „auf“ kričati, če se kje zunaj tepejo. Veliko delavcev je pa pri nas tudi takšnih, ki samo čakajo, kdaj bo kak čudež iz nebes odpravil bedo in pomanjkanje. Ti mislijo, da ni TPD tak hudič, kakor se jo kaže na shodih in slika po časopisu. Rajše verjamejo takim ljudem, ki pravijo, da ti gospodje kaznujejo samo tiste delavce, ki hujskajo. Tisti, ki pravi, da imajo gospodje pri TPD preko 200 milijonov profita, delavec pa premajhne plače, je po njihovem mnenju hujskač in hajd z njim na cesto in tudi v zadnje celjske zapore. Danes je prišla ta dična družba v protislovja s svojimi manirami s tem, ker odpušča iz dela takšne rudarje in ženske, ki imajo več otrok, ki niti ne ve, kaj je politična ali strokovna organizacija, še manj pa, da bi bil hujskač. Mi rudarji se moramo zavedati, da nas te pijavke ne ljubijo. Izjema je par izdajalcev, ki jih družba rabi takrat, kadar stopa delavstvo v borbo. Pa tudi te pozneje obreca, ko jih ne rabi več. Zato, rudarji, ne obupavajmo, ampak na delo. Ako smo danes na tleh, bomo enkrat na cilju. Zavedati se moramo, da so v pokretu potrebni naskoki na kapitalistične trdnjave in tudi umiki. Nadalje je važno za nas, da vemo, da je proletarijat že mnogo trdnjav zavzel, pa se moral iz njih zopet umakniti, da jih ponovno zavzame. Zato, rudarji, zavijamo rokave in vstopajmo v strokovno organizacijo z geslom: Živela enotna proletarska fronta, dol z izdajalskimi voditelji!

Zahvala sodrugom. Za nabrano podporo za časa moje brezposelnosti v znesku 225 Din in 75 Din izrekam sodrugom steklarjem sodružno zahvalo.

Zagorje, dne 13. februarja 1925.

L. Fain.

Zahvala. Štejeva si v proletarsko dolžnost, da izrekava tem potom vsem sodrugom rudarjem, njihovim ženam in vsem tistim sodružno zahvalo, ki so od naju kupili 6. štev. Delavsko-kmetskega lista in poleg tega še darovali razne zneske radi najine brezposelnosti v višini 675 Din ter tako naju in najine družine rešili začasno bede in pomanjkanja.

Jercle Franc, Koritnik Leopold
v štrajku odpuščena rudarja iz Trbovelj.

Vrhunec policijskega cinizma.

Naši belgrajski sodrugi, o aretacijah katerih se je pred nekaj tedni mnogo pisalo, so povečini že na prostem in pripovedujejo, da so jih 18. januarja aretirali in zaprli v kleti zloglasne belgrajske glavnjače, kjer so jih neusmiljeno obdelovali bolhe, stenice in podgane. Ker policija ni imela absolutno nikakega materiala za obtožbo, jim je zabranila pritožbo proti priходу na sodišče in jih obsodila po 10—20 dni po avstrijskem zakonu kot vagabunde, čeprav so bili vsi javnosti dobro poznani funkcionarji iz delavskega gibanja. S to obsodbo je policija hotela pridobiti na času, da sfabricira kako večjo afero, v katero je hotela vplesti vse funkcionarje levega dela delavskega pokreta, da bi vzela gibanju glavo, kar je želja vseh policijsocialistov od belgrajskih do ljubljanskih. Preganja nja so bila rezultat provokatorske kampanje, ki jo vodijo socialpatrioti. Preiskave niso mogle dokazati nobene organizacijske zveze neodvisnih organizacij s komunistično internacionalo. Visti o spijonaži v vojski izvirajo iz vrst kontrarevolucionarnih Vranglovcev, ki hočejo na ta način otežkočiti približanje Jugoslavije k Rusiji. Končno še v ilustracijo režima policijskega nasilja: Sodruga Kaljeviča so zvezali z vrvo in na topčiderskem komisariatu so ga pretepali, da je bil ves moder po telesu. S. Novakoviča so pretepli v njegovem stanovanju, ker je vrgel v peč neke spise. Pretepani so bili tudi ss. Milorad in Miljutin Petrovič. Vsi imenovani bodo policijo tožili, ne zato, ker pričakujejo od buržuaznega sodišča kako satisfakcijo (zadoščenje), nego zato, da bo tudi široka javnost mogla videti nasilja, ki se vrše v SHS nad delavskim razredom.

Brez Moskve in proti njej.

Socialpatriotje in zedinjenje. „Radniške Novine“, glavni organ soc. part. Jugoslavije, pišejo v št. 7. v članku „Nepopravimci“, ki se peča s pozivom neodvisnih organizacij (CRSOJ) za popolno zedinjenje strokovnih organizacij, tudi tole: „Zato morajo manevristi enkrat za vselej vedeti tole: dokler ne prestanejo plesati kakor jim Moskva zvižga, dokler se ne prepričajo, da se more delavski razred v naši državi in v celem svetu zediniti samo brez Moskve in proti njej — ker taka kakršna je danes ni za zedinjenje delavskega razreda — toliko časa je zaman vse njihovo pripovedovanje o zedinjenju.“

Sedaj vemo, kdo je proti zedinjenju. Kristanova „Delavska politika“, ki je po prenehanju „Socialista“ postala organ socialistične partije za Slovenijo, in „Delavec“, organ združenih strokovnih organizacij, se od tega članka „Radniške Novine“ nista ogradila in omejila in se torej strinjata, da je zedinjenje mogoče le brez Moskve in proti njej. Oba navedena lista sta šla mimo tega članka in hočeta slepomišliti. Delavstvo pa zahteva, da pokažeta svojo pravo lice in da povesta, če je mnenje „RN“ tudi njihovo mnenje.

Na kratko.

Ni pomota! „Na shodu URSSJ v Belgradu 14. februarja je delavstvo protestiralo proti teptanju in neizvajanju zakona o zaščiti delavcev in proti splošnemu reakcionarnemu socialističnemu kursu v naši državi.“ To poroča glavno glasilo socialistične partije Jugoslavije „Radniške Novine“ št. 7. Volilni red pri volitvah v delavsko zbornico, izključitev neodvisnih strok. organizacij iz delavske zbornice v Belgradu, volitve v delavsko zbornico v Bosni in Srbiji, izjava, da je zedinjenje strok. pokreta mogoče le brez Moskve in proti njej itd. vse to je resnično splošno reakcionaren socialističen kurs, proti kateremu mora delavstvo protestirati in tiskovna pomota v RN ni nobena pomota.

„Zmaga pri volitvah v zbornico“ je naslov mastne tiskanega članka v sarajevskem socialističnem listu. Ta „zmaga“ obstoji v tem, da so birokrati prepričali volitve s tem, da niso registrirali nobene druge strok. organizacije kot svoje in da

nihče drugi kot oni ni mogel vložiti kandidatne liste. „Zmaga“ je v tem, da je brez volitev vladni svetnik David proglasil socialpatriotsko listo za izvoljeno, za katero ni nihče glasoval. „Prihranili smo zbornici 100.000 Din in ogromno delo“ piše socialistični list, ki vodi razredni boj na ta način, da prihrani zbornici ogromno delo in denar.

Železničarji, odprite oči! V „Ujedinjenem železničarju“ izhaja podlistek „Karl Marks in strokovne organizacije“. Neki -k- med citati Karla Marksa razvija in propagira teorijo, ki jo v Belgradu označuje izključeni Milojkovič, v Bosni pa znani Jakšič. — Isto ime, ki ga imajo gostilničarji, ki vinu dodajajo vodo, saharin i. dr., zasluži -k-, ki marksovim naukom dodaje nemarksistične in kontrarevolucionarne dodatke in razlage. Čudimo se, da daje uredništvo „Ujedinjenega železničarja“ prostora v svojem listu za take klobasarije, katere bomo ob priliki po zasluženju osvetlili.

Kristanovci falzificirajo sklepe članstva „Svobode“. V predzadnji številki smo objavili dopis odbora trboveljske „Svobode“, v katerem se trdi, da je članski sestanek dne 15. jan. 1926 „soglasno konstatiral, da v „Svobodi“ ni ne leve in ne desnice“. Po informacijah s strani trboveljskih sodrugov, članov „Svobode“ pa moramo konstatirati, da je na dotičnem sestanku sam predsednik „Svobode“, Kristanov lakaj Jaka Klenovšek stal na stališču, da sta v „Svobodi“ dve struji: desnica in levica. Ni res, da bi se na omenjenem sestanku glasovalo o tem, ali obstojata v „Svobodi“ levica in desnica, in še manj je res, da bi sestanek soglasno konstatiral, da ni ne leve in ne desnice. Sklep dotičnega sestanka se tega vprašanja ni dotaknil in to, kar objavlja odbor trboveljske „Svobode“, je falzificirano. Pač pa je res, da levica ni smatrala za umestno na vprašanju i ključitve s. Vozlja vsled okolščin te izključitve izzvati spopada med desnico in revolucionarno mladino. Do takega spopada pa bo moralo kmalu priti, če bodo kristanovci falzificirali sklepe članstva.

Bojkot volitev v delavsko zbornico v Srbiji so bile prisiljene proglasiti neodvisne strokovne organizacije, katerim so socialpatriotje s izključitvijo onemogočili udeležiti se volitev v svojo kandidatno listo. Na velikem shodu 14. februarja je bila sprejeta tozadevna resolucija, ki jo objavlja „Org. Radnik“.

Zopet aretacije v Belgradu. Belgrajska policija še ne miruje. Sodišče je doslej odklonilo razen štirih vse mnogobrojne aretacije belgrajskega delavstva kot neutemeljene, a policija zapira naprej. Dr. Kristanoviča so aretirali, a sodišče ga je spustilo. S. Novakoviča, ki ga je sodišče spustilo, je policija ponovno zaprla, sodišče ga je pa tudi drugič spustilo. Sedaj so aretirali s. Ljubo Mrtiča, katerega obtožujejo, da je pomagal s. Moši Pijade tiškati tajen komunističen list. Aretirani je bil že pred tremi tedni, a doslej se o njem ne ve še nič. Obstoji sumnja, da ga v zaporu mučijo in da mu izsiljujejo razne izjave.

„Delavska politika“ mora imeti velike fonde. Iz mnogih krajev nam sporočajo sodrugi, da jo dobivajo že cel čas, brez da bi jo kedaj naročili. Ker kulturne, strokovne in politične organizacije, ki baje tvorijo konzorcij (ki je samo zagrinjalo, za katerim sedi Kristan), nimajo sredstev za kritje deficite in ker Kristan iz svojega žepa ne bo dal nič, bodo gospodarske organizacije nosile stroške za Kristanovo propagando. Kaj bodo rekli k temu člani konsumnega društva?

Maddonaldova delavska stranka v Angliji je pred več meseci sklenila, da izključi iz svoje stranke komuniste. Voditelji angleške delavske stranke so ta sklep napravili zato, ker je vpliv komunistov v stranki vedno bolj naraščal in so organizacije vedno bolj kontrolirale delo svojih voditeljev. Organizacije tudi niso nikjer komunistov izključile. Sedaj pa je izvrševalni odbor stranke ukazal, da se morajo komunisti izključiti, organizacije, ki bi tega ne storile, bodo same izključene. Vrhši se po organizacijah ponovno glasovanje in v 90 organizacijah so z velikansko večino sklenili, da ne izključijo komunistov in da se bodo v slučaju izključitve skupno s komunisti borili za zopetni vnaprejem.

Izdajatelj, lastnik in odgovorni urednik Aleks. Kobler, Ljubljana.
Tiskarna Josip Pavliček, Kočevje.

Sodrugi! Plačajte naročnino in zbirajte za tiskovni sklad!